

A pernye jogi besorolása az Európai Unió és a magyar jog alapján

A kapcsolódó EuB joggyakorlat elemzése

I. A PERNYE MŰSZAKI MEGKÖZELÍTÉSE: KELETKEZÉSE ÉS FELHASZNÁLÁSI MÓDJAI

1. Alapvetés: az energiahordozók és a széntüzelési eljárások

Az erőművek három csoportba oszthatók a felhasznált primer – azaz a természetben megtalálható – energiahordozó^[1] fajtájától függően: hőerőművek, vízerőművek és atomerőművek. A hőerőművekben szén, olaj vagy annak származékai és földgáz használható fel tüzelőanyagként. A szén a szénültési fok szerint lehet energetikai lignit, barnaszén vagy feketekőszén. A leggyakrabban az utóbbit alkalmazzák.^[2] Napjainkban előfordulnak biomasszával vagy háztartási hulladékkal üzemelő erőművek, az ezekből származó pernye eltérő fizikai és kémiai tulajdonságokkal rendelkezik, amely befolyásolhatja a felhasználási módokat.^[3]

A szén – a földgáz és a nukleáris energia mellett – a villamosenergia-termelés harmadik legfontosabb alapanyaga Magyarországon, a belföldön kitermelt szén túlnyomó többségét villamosenergia-termelésre használják fel.^[4] A szén, mint energiaforrás tehát nem kerülhető meg hazánkban, így egyre nagyobb az érdeklődés a környezetbarát és fenntartható tisztaszén technológiák iránt.^[5]

2. Az erőművi pernye keletkezése és felhasználási módjai

Az erőművekben – a technikai jellemzők ismertetésének mellőzésével – három széntüzelési eljárást különböztetünk meg. Az alkalmazott technológia kihatással van a keletkező *maradékanyagra* is, amelyet a szakirodalomban számos elnevezéssel illetnek.^[6] E maradvány anyagok

[1] Az energiahordozó az energia anyagi megtestesítői.

[2] Mucsi, 2014, 45

[3] Mucsi, 2014, 45.

[4] Bóhm, 2012, 5–12.

[5] Bóhm, 2012, 5.

[6] Többek között: *széntüzelési hulladék, széntüzelési termék, fosszilis tüzelőanyag égetéséből származó hulladék, széntüzelési anyag, széntüzelési hamu, széntüzelési melléktermék és széntüzelési maradványanyag.* (Bóhm 2012, 6.)

alapvetően két nagy csoportba oszthatók: (i) a kőszén éghetetlen részeként fennmaradó *pernye*, *kazánhamu* és *kazánsalak*; valamint (ii) a levegőtisztaság-védelem érdekében alkalmazott berendezések – például a füstgáz-kéntelenítő – maradvány anyagai, többek között a REA-gipsz.^[7]

Az említett három technológia közül az első a (i) *nagyhőmérsékletű tüzelés*, amelynek során elsősorban *hamu* és *kazánsalak* keletkezik. A hamu a szerves anyagok teljes elégetése után visszamaradó – többnyire por alakú, esetleg nagyobb darabokká összeolvadt – anyag, amely az oxidáció nem illékony termékeiből, szervesetlen sókból, oxidokból áll. Amennyiben a hamu vízben kerül lehűtésre, úgy *kazánsalak* – angolul *ash* – keletkezik. Az ilyen erőművekben csak csekély mennyiségben képződik az erőmű kéményében megkötendő pernye, angol nevén *fly ash*.^[8]

A (ii) *száraz tüzelésű erőművekben a keletkező hamu megközelítőleg 80-85%-a ultrafinom szemcséként, pernye formájában kerül összegyűjtésre a mechanikai vagy az elektrofilterekben*. A *pernye*, amely úgy definiálható, mint *a szén hamutartalmának az a finomszemcsésű része, amely a füstjáratokon, a füstgázokkal együtt távozik a kazánból*.^[9] A *mechanikai porleválasztás*, amely a pernye durvább és nehezebb szemcséit gyűjti össze – és amely ennek megfelelően jellemzően előleválasztó szerepet tölt be –, történhet ülepítő kamra, a porciklon, örvénycső vagy kerámiagyertyás pernyeleválasztó révén. Az *elektrosztatikus porleválasztás eszközei* a különböző kialakítású elektrofilterek, amelyekben a *finomabb és könnyebb pernye-szemcsék leválasztása történik*.^[10]

A harmadik módszer a (iii) *fluidágyas tüzelés*, amelynek során olvadás nélkül megy végbe a folyamat. A keletkezett szemcsék szabálytalan alakúak, rendszerint jelentős mennyiségű kristályos fázissal.^[11]

Az erőművi pernye felhasználási módjai meglehetősen szerteágazóak: a cement és a betonipar már az 1930-as évek óta alkalmazza a végtermék tulajdonságainak javítása érdekében. Régóta alkalmazzák továbbá autópálya építéseknel, bányáüregek tömedékelésénél. Az újabb felhasználási módok között említhető a *geopolimerek* előállítására – amely jelen kutatás műszaki szerzőinek az egyik fő kutatási iránya –, valamint a hulladékok ártalmas anyagainak megkötése.^[12]

[7] Bóhm, 2012, 6.

[8] Bóhm, 2012, 7.

[9] Heidrich - Feuerborn - Weir, 2013.

[10] A nagy kéntartalmú szenek esetében a füstgázt ezt követően egy abszorberre vezetik, ahol többször mészkő zaggal (vagy mésztejjel) kéntelenítik. Ennek a folyamatnak a mellékterméke az ún. füstgáz kéntelenítési gipsz vagy más néven REA-gipsz, amely többek között kiválóan alkalmazható gipszkartonhoz. (Bóhm, 2012, 6.)

[11] Mucsi, 2014, 46.

[12] Részletesen lásd: Mucsi - Csőke, 2014.

II. HULLADÉKÉGETÉSBŐL SZÁRMAZÓ PERNYE

Jóllehet a jelen tanulmány a hőerőművekből származó pernyék ismertetését tűzte ki célul, érdemes szót ejteni arról, hogy pernye hulladékégetés során is keletkezik. A szakirodalom három termikus hulladékkezelési eljárást különböztet meg: *hulladékégetés*, *hőbontás* és a *hulladék gázosítása*. A hulladékégetés a hulladékok ártalmatlanításának leggyakoribb módszere, amelynek során a hulladék szerves anyag összetevői gázokká és vízgőzzé alakulnak, majd füstgázként távoznak a rendszerből. *A folyamat célja a hulladékban levő energia minél nagyobb részének kinyerése* és hasznosítása, ennek megfelelően nem ritka, hogy a hulladékégetők egyben gőz, hő vagy villamos energiát is termelnek.^[13] Ily módon szükségessé válik az elsődlegesen energiatermelésre létrehozott erőművek és az energiát is termelő hulladékégetők elhatárolása.^[14] E tekintetben a *2010/75/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv* rendelkezései alapján^[15] *az üzem elsődleges célja a döntő: amennyiben a hulladék hőkezelése a cél, akkor azt az üzemet hulladékégető műnek kell tekinteni.*

Az éghetetlen anyagok a hulladék égetés során salak és pernye formájában maradnak vissza. Amint az korábban említésre került a hulladékégetésből származó pernye eltérő kémiai és fizikai és kémiai tulajdonságokkal rendelkezik, amely befolyásolhatja a felhasználási módokat.^[16]

2.1. A szénerőművek fenntarthatósága és a pernye felhasználásának korlátai

A szén, mint fosszilis tüzelőanyag a világszinten leegyenletesebben elosztott energiaforrás, amelyből a jelenlegi becslések szerint hozzávetőleg 130–200 évre elegendő készlet áll rendelkezésre.^[17] A széntüzelésű erőművek tehát pusztán a szénkészlet alapján még hosszú ideig fenntarthatók lennének, a fenntarthatóságukra azonban két másik tényező is hatással van. Egyrésztől környezetvédelmi szempontból a keletkező hulladékok mennyiségének csökkentése szükséges, másrésztől a széntüzelésű erőművek jelentős része már jelenleg is veszteségesen üzemel és az idő előrehaladtával egyre nagyobb részük válik majd veszteségesé.

Az első tényező tehát az, hogy a hulladékgazdálkodásban az elsődleges cél a keletkező hulladékok mennyiségének csökkentése. Az ECOBA – European Coal

[13] Képviselői Információ Szolgálat: Hulladékérművek, hulladékégetés. Infóanyag (2016). 23/2016. május 6.) Elérhető: http://www.parlament.hu/documents/10181/595001/Infojegyzet_2016_23_hulladekegetes.pdf/c4ea1502-7026-4a7b-98eb-99bc653ece1a (2019. 08. 05.)

[14] Mucsi, 2014, 45.

[15] Az Európai Parlament és a Tanács 2010/75/EU irányelve (2010. november 24.) az ipari kibocsátásokról (a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése) (EGT-vonatkozású szöveg) HL L 334, 2010.12.17. pp. 17–119., IV. fejezet 42. cikk (1) bekezdés.

[16] Mucsi, 2014, 45.

[17] Bóhm, 2014, 6.

Combustion Products Association – 2012-es becslései szerint 100 millió tonna/év erőműi maradványanyag keletkezett az EU (akkori állapot szerint) 27 tagállamában. A keletkező erőművi maradványanyagok mennyisége a technológiai fejlődésével csökkenthető, teljes mértékben azonban nem eliminálható.^[18] További az uniós szabályozásból eredő probléma, hogy a pernye messzire történő szállítása kevéssé felel meg a hulladékgazdálkodásról szóló 2008/98/EK irányelvvel^[19] (a továbbiakban: HKI) által rögzített *közelség elvének*,^[20] amelynek értelmében a keletkező hulladékot a lehetőségekhez mérten a keletkezési helyének közelében kell újra felhasználni vagy ártalmatlanítani. Végül, de nem utolsó sorban a pernye messzire történő szállítása ellen szól, hogy a pernye csak korlátozott távolságban szállítható gazdaságosan, amely behatárolja a felhasználási lehetőségeket.^[21]

A másik tényező, hogy egyes források szerint a 2017-es év volt az *inflexiós pont* a fosszilis energiahordozók és a megújuló energiaforrások közötti vetélkedésben. Az említett időponttól gazdasági szempontból – bekerülési összeg, megtérülési idő – már jobban megéri a megújuló energiaforrásokba beruházni. Az Európai Unió területén jelenleg 619 széntüzelésű erőmű működik, amelyeknek a fele – a klímaváltozással foglalkozó elemzőcsoport, a *Carbon Tracker* friss jelentése^[22] szerint – már jelen sorok írásakor is veszteségesen működik. A *Financial Times* számításai szerint^[23] 2030-ra a mostani 54 százalékról 97 százalékra nő a veszteséges erőművek száma. A szektor jelzett időpontig történő életben tartására 22 milliárd eurónyi – azaz 6800 milliárd forintnyi – összeget kellene fordítani uniós szinten. Tovább növeli a költségeket, hogy a klímacélok érdekében a bezárásokat viszonylag gyors ütemben kellene megvalósítani, a megmaradó erőművekben pedig csökkenteni kell az azokban zajló energiatermelést,^[24] a kieső üzemi bevételt ugyanakkor kompenzálni szükséges, amelyet minden valószínűség szerint a végfelhasználók fognak megfizetni. Ugyanakkor a jelenlegi tervek szerint mindössze az erőművek egyharmadát tervezik bezárni 2030-ig a rendelkezésre álló pernye mennyisége tehát nem fog csökkenni.

[18] Bóhm, 2014, 9.

[19] Az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK irányelve a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről HL L 312, 2008.11.22. pp. 3–30.

[20] Uo. 16. cikk.

[21] Mucsi, 2014, 63.

[22] Carbon Tracker (2017): *Lignite of the living dead*. Online elérhető: <https://www.carbontracker.org/reports/lignite-living-dead/> (2019. 08. 05.)

[23] Financial Times (2017): *European coal staring into abyss, says climate study*. Online elérhető: <https://www.ft.com/content/f32c3caa-daf3-11e7-a039-c64b1c09b482> (2019. 08. 05.)

[24] Wynn – Coghe, 2017.

III. A PERNYÉRE VONATKOZÓ UNIÓS SZABÁLYOZÁS ÉS UNIÓS JOGGYAKORLAT

1. A pernye jogi besorolása

A pernye, a hamu, a salak és REA-gipsz az erőművek működése során keletkezik, azonban szigorúan véve az erőművekben a termék a megtermelt energia. A másodlagosan keletkező anyagokra az erőműveknek a termeléshez nincs szüksége. Ily módon ezen anyagok besorolása egyértelműnek látszik: *ipari hulladékok*, azon belül *ipari technológiai hulladékok*.

Az Európai Unióban a környezetvédelmi szempontok – különösen a szennyező fizet elv – érvényesítése céljából a hulladék elnevezést részesítik előnyben. Ennek megfelelően a másodlagos jogforrások a hulladékkatalógusban sorolják fel a pernyét és a többi az erőművekben keletkező maradványanyagot. A tanulmány későbbi alfejezetében ismertetésre kerülő luxemburgi joggyakorlat szintén ezt támasztja alá.

Ugyanakkor meg kell említeni, hogy a világ más részein – többek között az Egyesült Államokban és Indiában – melléktermékként sorolják be ezen anyagokat, tekintettel arra, hogy tulajdonságaik megegyeznek a természetes nyersanyagkéval és felhasználhatók nyersanyagként.

2. A vonatkozó uniós szabályok

A legfontosabb uniós jogforrás a HKI, amelyet a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény (Htv.) ültette át a magyar jogrendbe. Tekintve, hogy az Európai Unióban nem létezik külön az erőművi pernyére vonatkozó ágazati szabályozás,^[25] az általános hulladékgazdálkodási szabályok érvényesülnek. A HKI 3. cikkének 1. pontja értelmében *az erőműi maradványanyagok hulladéknak minősülnek*, hiszen ezek olyan anyagok, amelytől birtokosa „megválnik, megválni szándékozik vagy megválni köteles.” A pernye pontos besorolását az Európai Bizottság 2014/955/EU határozata^[26] adja meg, amely a tárgymutatóban egyértelműen a hulladékok között sorolja fel, az alábbi jegyzék számokon: „10 01 02 széntüzelés pernye”. A hazai szabályok közül a Htv. rendelkezései alapján megalkotott, a hulladékjegyzékről szóló 72/2013 (VIII. 27.) VM rendelet a 2014/955/EU Bizottsági Határozattal egyezően a 10-es főcsoport szám alatt sorolja be a pernyét.

Tekintve, hogy a széntüzelésű erőművek működése üvegházhatású gázok kibocsátásával jár együtt, érdemes megvizsgálni, hogy utóbbiakra milyen másodlagos uniós jogforrások vonatkoznak és azok alkalmazhatóságának körét miként

[25] Ellentétben például a bányászati hulladékokkal, melyek kezelését speciális irányelv rendezi.

[26] A Bizottságnak a hulladékjegyzékről szóló 2000/532/EK határozatnak a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK irányelvvel (HKI) összhangban történő módosításáról szóló 2014/955/EU határozata (2014. december 18.) OJ L 370, 30.12.2014, p. 44–86.

állapította meg az EuB. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának szabályairól és a kvóta rendszerről a 2009/29/EK irányelv^[27] rendelkezik, amely többek között a korábbi, 2003/87/EK irányelvet^[28] is módosította.

További figyelembe veendő szabály az ipari kibocsátásokról szóló 2010/75/EU irányelv.^[29] Az irányelv a III. fejezet 28–41. cikkei rögzítik az *irányelv hatályát* – az 50 MW teljes névleges bemenő hő teljesítményű tüzelőberendezésekre terjed ki függetlenül az azok által használt tüzelőanyag jellegétől –, valamint a *tüzelő berendezésekre vonatkozó különös szabályokat, ideértve a levegőbe történő kibocsátások ellenőrzését*. Az irányelv IV. fejezet 42. cikkének (1) bekezdése tisztázza az erőmű és a mellékesen energiát is előállító hőerőmű között.

A kapcsolódó bizottsági rendeletek és végrehajtási határozatok közül kiemelt érdemel a Bizottság a 2017/1442 végrehajtási határozata,^[30] amelyben rögzítette az 2010/75/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti *elérhető legjobb technikákkal (BAT)* kapcsolatos következtetéseit. Említést érdemel továbbá a kibocsátási egységek kiosztásával foglalkozó 2011/278/EU bizottsági határozat,^[31] valamint a Bizottság (EU) 2017/126 határozata.^[32] Végül, de nem utolsósorban a Bizottság 601/2012/EU rendelete az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának nyomon követéséről és jelentéséről.^[33] Az utóbbi végrehajtásának megkönnyítése érdekében a Bizottság 2012. július -16án adott ki egy iránymutatást.^[34]

Végül, de nem utolsó sorban említést érdemel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2012-es véleménye,^[35] amelyben többek között foglalkozott a 2012-es

[27] Az Európai Parlament és a Tanács 2009/29/EK irányelve (2009. április 23.) a 2003/87/EK irányelvnek az üvegházhatású gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének továbbfejlesztése és kiterjesztése tekintetében történő módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg). HL L 140, 2009.06.05, pp. 63–87.

[28] Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról (EGT vonatkozású szöveg). HL L 275, 2003. 10. 25. p. 32.

[29] Az Európai Parlament és a Tanács 2010/75/EU irányelve (2010. november 24.) az ipari kibocsátásokról (a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése) (EGT-vonatkozású szöveg) HL L 334, 2010.12.17. pp. 17–119.

[30] A Bizottság 2017/1442 végrehajtási határozata (2017. július 31.) a 2010/75/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti elérhető legjobb technikákkal (BAT) kapcsolatos következtetéseknek a nagy tüzelőberendezések tekintetében történő meghatározásáról. (C(2017) 5225).

[31] A Bizottság 2011/278/EU határozata (2011. április 27.) a kibocsátási egységekre vonatkozó harmonizált ingyenes kiosztás uniós szintű átmeneti szabályainak a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10a. cikke értelmében történő meghatározásáról (C(2011) 2772).

[32] A Bizottság (EU) 2017/126 határozata (2017. január 24.) a 2013/448/EU bizottsági határozatnak az egységes ágazatközi korrekciós tényező 87/2003/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10a. cikkének értelmében való meghatározása tekintetében történő módosításáról. (EGT-vonatkozású szöveg.)

[33] A Bizottság 601/2012/EU rendelete (2012. június 21.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelő nyomon követéséről és jelentéséről.

[34] Európai Bizottság: „The Monitoring and Reporting Regulation – General guidance for installations. MRR Guidance document no. 1”, p. 60.

[35] Az Európai Unióból származó ipari és bányászati hulladékok gazdasági és környezetvédelmi célú feldolgozása és hasznosítása (saját kezdeményezésű vélemény) 2012/C 24/03.

állapot szerint 27 tagú EU-ban évente keletkező bányászati és ipari hulladékok mennyiségével, amelyet több mint 100 millió tonnára becsült, amelyből 68,3%-ot tett ki a pernye. Az EGSZB foglalkozott továbbá a pernye jelenlegi felhasználási módjaival, valamint a továbbra is jelentős mennyiségű, hulladéklerakóba kerülő pernye problémájával.^[36]

3. A hulladékra vonatkozó és a pernyéhez kapcsolódó EUB joggyakorlat áttekintése

Az, hogy a hulladék értékes nyersanyag – a közös piac szempontjából áru – a C-2/90 sz. Bizottság k. Belgium ügyben^[37] került először rögzítésre. A Bizottság érvelése szerint – amelynek az EuB helyt adott – a szemét az EUMSz. 34. cikkének hatálya alá tartozik, mivel kereskedelmi ügylet tárgya lehet.^[38] A hulladék fogalmát az EuB többek között a C-235/02 sz. Saetti et Frediani ügyben^[39] finomította tovább: az olasz nemzeti bíróság arra kereste a választ, hogy az ásványolajkocsz a 75/442/EGK Tanácsi irányelv szerinti hulladéknak minősül-e? A kérdésre az EuB azt a választ adta, hogy a kérdéses anyag nem tekinthető hulladéknak, mivel az nem melléktermék, hanem szándékosan előállított, a finomító energia szükségletét kielégítő termék.^[40] A C-252/05 Thames Water Utilities ügyben^[41] a nemzeti Bíróság arra kereste a választ, hogy a 91/271 EGK irányelv és az átültetése céljából meghonosított nemzeti szabályozás alapján üzemeltetett rendszerből kifolyó folyadék – függetlenül attól, hogy szándékosan történik-e vagy szivárgásról van szó – szennyvíznek minősül-e? A kérdésre az EuB azt a választ adta, hogy a szivárgás szándékos vagy véletlen volta nem befolyásolja az anyag hulladékként való minősítését.^[42]

A C-304/94 sz. Tombesi és mások egyesített ügyek^[43] volt a legelső olyan ügy, ahol az EuB – a főtanácsnoki indítvánnyal^[44] egyetértve – elvi élel mondta ki, hogy attól függetlenül, hogy egy hulladék anyag másodlagos nyersanyagként hasznosítható, nem vehető ki a közösségi [a hulladékra vonatkozó] szabályok hatálya alól.^[45] Az ügy azért is említést érdemel, mert amellet, hogy a főtanácsnok az indítványban kitért arra, hogy nehéz egymástól elhatárolni a hulladék újrafeldolgozását és a másodlagos nyersanyagok felhasználását, valamint, hogy az akkor

[36] Uo. paras. 6.5, 6.8.-6.9.

[37] C-2/90 sz. Bizottság k. Belgium ügy, a bíróság ítélete, 1992. július 9.

[38] Uo. paras. 23, 37-38

[39] C-235/02 sz. Saetti et Frediani ügy, a bíróság ítélete, 2004. január 15.

[40] Uo. para. 49.

[41] C-252/05 Thames Water Utilities ügy, a bíróság ítélete, 2007. május 10.

[42] Uo. paras. 28-29, 42.

[43] C-304/94 sz. Tombesi és mások egyesített ügyek, a bíróság ítélete, 1997. június 25.

[44] C-304/94 sz. Tombesi és mások egyesített ügyek, Jacobs főtanácsnok indítványa, 1996. október 24., para. 62.

[45] C-304/94 sz. ügy, a bíróság ítélete, para. 42.

hatályos irányelv^[46] fogalom meghatározása bizonytalan; ez volt az első ügy, ahol nevesítésre került egy az erőművekben keletkező, a pernyéhez hasonlatosan, hasznosítható hulladék. E hulladék anyag nevezetesen a REA-gipsz.^[47]

A C-304/15 sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben^[48] a nagy tüzelőberendezésekből származó egyes szennyező anyagok levegőbe történő kibocsátásának korlátozása képezte az ügy tárgyát. Az alapul szolgáló uniós jogszabály a 2001/80/EK irányelv volt, amelyet az ügy benyújtásának évében, 2015-ben helyezett hatályon kívül a 2010/75/EU irányelv. A Bizottság azért indított kötelezettségzegési eljárást az Egyesült Királysággal szemben, mert az Aberthaw-i erőmű nem teljesítette az említett irányelv VI. melléklet „A” részének 3. lábjegyzete által megkövetelt kibocsátási értéket. A kormány az ellenkeresetében többek között azzal érvelt, hogy az irányelvben meghatározott kibocsátási érték irreális, azt az alkalmazott számítási módszer alapján lehetetlen teljesíteni. A főtanácsnok szerint e védekezés tarthatatlan, többek között azért, mert az említett jogszabályhely éves átlagot ír elő, amelyet könnyű teljesíteni, adott esetben még úgyis, ha időnként az irányelvben előírtaknak nem megfelelő technikai jellemzőkkel bíró szénalkalmazatokat alkalmaznak. A főtanácsnok erre tekintettel azt javasolta, hogy a Bíróság marasztalja el az Egyesült Királyságot, amiért megszegte az uniós jogból eredő kötelezettségeit.^[49] Az EuB az ítéletében a főtanácsnoki indítványban foglaltakkal azonos álláspontra helyezkedett.^[50]

A C-460/15 sz. Schaefer Kalk ügyben a létesítmény CO₂ kibocsátásainak kiszámítása képezte az ügy tárgyát. A mész-kőégetéssel foglalkozó Schaefer Kalk cég tevékenységének eredményeként CO₂ keletkezik, amelynek egy részét – közvetlen kibocsátás helyett – átadja egy másik cégnek, amely egy PCC nevű anyagot állít elő a CO₂-től, a folyamat során megkötve annak túlnyomó többségét. A Schaefer Kalk kérvényezte a nemzeti hatóságoktól, hogy az így átadott szén-dioxidot ne kelljen szerepeltetnie a kibocsátási tervben, amelyet a hatóságok elutasítottak. A nemzeti bíróság előtt indult eljárásban a felek egyetértettek abban, hogy a mész-kőégetésre alkalmazni kell 2003/87/EK irányelvet, abban azonban vita volt köztük, hogy a PCC előállítására is alkalmazni kell-e, arra ugyanis nem tartalmaz utalást az említett irányelv. Hasonlóképpen vita volt a felek között azt illetően, hogy a 601/2012/EU bizottsági rendeletet alkalmazni kell-e? A kérdést megvizsgálva a főtanácsnok az indítványában arra a következtetésre jutott, hogy önmagában az üvegházhatású gázok előállítása nem minősül kibocsátásnak, amennyiben azok soha nem jutnak a légkörbe. Amennyiben azonban kijutnak, úgy irreleváns, hogy mennyi ideig nem jutottak ki a légkörbe, esetleg másik üzemből jutottak-e ki. Jóllehet a PCC gyártás

[46] Az akkor hatályos hulladékgazdálkodási közösségi szabályok a 75/442/EGK és azt kiegészítő 91/156/EGK irányelvek voltak.

[47] C-304/94 sz. ügy, főtanácsnoki indítvány, paras. 47, 54, 56.

[48] C-304/15. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság, a bíróság ítélete, 2016. szeptember 21.

[49] C-304/15. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság, Bobek főtanácsnok indítványa, 2016. június 2., paras. 24-32., 48.

[50] C-304/15. sz. ügy, a bíróság ítélete, para. 54.

során a CO₂ túlnyomó többsége megkötésre kerül, egy csekély része szállítási veszteségként és az előállítás során kijut a légkörbe. A főtanácsnok álláspontja szerint az ezzel ellentétes értelmezés lehetővé tenné, hogy a kibocsátók trükközzenek a kibocsátási egységekkel. A főtanácsnok ugyanakkor a Bizottság és a német kormány érvelésével ellentétes álláspontra helyezkedve úgy vélte, hogy amennyiben az egész átadott CO₂ mennyiségre alkalmazni kellene a kvótákat, azzal aránytalanul sújtanák a CO₂-t átadó Schaefer Kalk-ot. A főtanácsnok álláspontja szerint az csak a PCC gyártás során – vagy a szállítási veszteség révén – a légkörbe kerülő gázok vonatkozásában alkalmazandó.^[51] Az EuB a – főtanácsnok indítványával egyetértve – az alábbi döntést hozta: „[...] A 601/2012/EU bizottsági rendelet [rendelezései] érvénytelenek, amennyiben módszeresen a mészkőégető létesítmény kibocsátásai közé számítják a lecsapatott kalciumkarbonát gyártása céljából más létesítménynek átadott széndioxidot (CO₂), attól függetlenül, hogy e széndioxidot kiengedik a légkörbe, vagy sem.”^[52]

Az egyik legfrissebb, széntüzelésű erőműveket érintő ügy, a C-58/17. sz. *INEOS Köln GmbH és a Bundesrepublik Deutschland ügy*^[53] volt. Az előzetes döntéshozatali eljárásban a nemzeti bíróság lényegében arra várt választ, hogy a 2011/278/EU bizottsági határozat 3. cikkének h) pontját úgy kell e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint amely az alapügy tárgyát képezi, amely az e rendelkezés értelmében vett „technológiai kibocsátásokkal rendelkező létesítményrész” fogalma alól kiveszi a folyékony halmazállapotú tökéletlenül oxidálódott szén égetése során keletkező, üvegházhatást okozó gázok kibocsátásait? Az EuB megállapította, hogy a 2003/87 irányelv célja, hogy az üvegházhatást okozó gázok teljes európai uniós kibocsátását gazdaságilag hatékony feltételek mellett csökkentse. Ugyanakkor sem a 2003/87 irányelv, sem a végrehajtásának szabályait rögzítő 2011/278 határozat nem hivatkozik a tökéletlenül oxidálódott szén tartalmazó folyékony maradékanyagok hasznosításával kapcsolatban a hatékony energia visszanyerésre. Az irányelv célja az, hogy lehetőleg minden mellékterméket – többek között a keletkező üvegházhatású gázokat is – visszaforgassák, energetikailag hasznosítsák. Ugyanakkor a környezetvédelmi szabályokat is figyelembe kell venni, amely jelen esetben világossá teszi, hogy a folyékony halmazállapotú szén által előidézett környezet szennyezés miatt a fenti cél nem megvalósítható. Következésképpen az EuB álláspontja szerint a 2003/87 irányelv és a 2011/278 határozat általános rendszeréből és célkitűzéseiből az következik, hogy a [folyékony halmazállapotú szén] a 2011/278 határozat 3. cikke h) pontjának iv. alpontja értelmében vett technológiai kibocsátások címén nem vehető figyelembe az ezen határozat 10. cikke szerinti ingyenes kibocsátási egységek

[51] C-460/15. sz. *Schaefer Kalk ügy*, Sharpston főtanácsnok indítványa, 2016. november 10. Paras. 19-24, 38-45.

[52] C-460/15. sz. *Schaefer Kalk ügy*, a bíróság ítélete, 2017. január 19., para. 50.

[53] C-58/17. sz. *INEOS Köln GmbH és a Bundesrepublik Deutschland ügy*, a bíróság ítélete, 2018. január 18.

kiosztása szempontjából. Az olyan nemzeti szabályozás, amely a „technológiai kibocsátásokkal rendelkező létesítményrész” fogalma alól kiveti a folyékony halmazállapotú tökéletlenül oxidálódott szén égetése során keletkező üvegházhatást okozó gázok kibocsátásait, nem ellentétes az uniós joggal.^[54]

Hasonlóan a létesítmény rész fogalma képezte az ügy tárgyát a *C-158/15 sz. az Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ NV ügynek*. Az erőművet és a hozzá tartozó széntárolót üzemeltető cég azt szerette volna elérni, hogy a tárolót – amely a szénnek a technológiai szempontból elkerülhetetlen öngyulladására révén üvegházhatású gázokat bocsát a levegőbe – az üzemtől elkülönülő részként kerüljön besorolásra, így módon mentesüljön a CO₂ kvóta korlátozása alól. A cég arra hivatkozott, hogy a tároló a 2003/87/EK irányelv alapján nem a létesítmény része, valamint a fent említett szén a 601/2012/EU rendelet értelmében a „létesítményből kivittnek” minősül. A főtanácsnok az indítványában arra az álláspontra helyezkedett, hogy a tároló – mivel a létesítmény működéséhez műszakilag szükséges –, része a létesítménynek, következésképpen vonatkoznak rá a CO₂ kvóták. A főtanácsnok álláspontja szerint az öngyulladás eredményeként kárba vesztett szén a 601/2012/EU rendelet fogalom meghatározása értelmében nem minősül a létesítményből kivitt szénnek. Utóbbi besoroláshoz az szükséges, hogy a szenet ténylegesen más létesítményekhez szállítsák, vagy olyan üzemszekhez, amelyek ténylegesen nem tartoznak a rendszer hatálya alá. Jelen ügyben egyik feltétel sem teljesül.^[55] A Bíróság az ítéletében^[56] a főtanácsnok javaslatának megfelelően döntött.

A *C302/17. sz. PPC Power ügyben*^[57] az képezte az ügy tárgyát, hogy az átruházott és a fel nem használt kibocsátási egységeket adókötelessé tevő nemzeti szabályozás konform-e az uniós joggal? Szlovákia 2011-ben hozott egy olyan törvényi rendelkezést, amely révén 80%-os adóval sújtotta a 2003/87/EK irányelv alapján kiosztott kibocsátási egységeket. Az adó alapja vagy az átruházott kibocsátási egységek értéke volt, azaz az adóalany részére jóváírt és ezt követően általa átruházott egységek értéke, vagy a fel nem használt egységek értéke, azaz azon egységek értéke, amelyeket nem térítettek vissza tényleges kibocsátások fedezéseként. A törvényt a piaci szereplők nyomására 2012-ben hatályon kívül helyezték, addigra azonban a PPC Power a közigazgatási eljárásban hozott döntést a nemzeti bíróság előtt megtámadta és kétségbe vonta, a nemzeti szabályozásnak az uniós joggal való konformitását. A tagállami bíróság ennek megfelelően az alábbi kérdést terjesztette az EuB elé: A 2003/87 irányelvet úgy kelle értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, mint az alapügy

[54] Uo. paras. 21,24, 32, 42, 47-49, 50-51.

[55] *C-158/15 sz. az Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ NV ügy*, Kokott főtanácsnok indítványa, 2016. március 3., paras. 2-3, 13-19.29-41, 44-45, 49, 52-60.

[56] *C-158/15 sz. az Elektriciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ NV ügy*, a bíróság ítélete, 2016. június 9., para. 41.

[57] *C302/17. sz. PPC Power ügy*, a bíróság ítélete, 2018. április 12. paras.

tárgyát képező szabályozás, amely 80%-os adókulcsot vet ki az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelmi rendszere alá tartozó vállalkozások által értékesített vagy fel nem használt, térítésmentesen kiosztott kibocsátási egységek értéke után? Az EuB a kérdés megválaszolása során arra az álláspontra helyezkedett, hogy „[a 80%-os adó] szinte teljes mértékben kioltja a kibocsátási egységek gazdasági értékét [...] nullára redukálja [...] az üvegházhatású gázok csökkentésének előmozdításával kapcsolatos ösztönző erőt.” A fentiekre tekintettel az EuB megállapította, hogy az állam által kivetett 80%-os adó ellentétes az uniós joggal.^[58]

Végül, de nem utolsó sorban említést érdemel a *T-57/11 Castelnou Energia SL ügy*,^[59] amelyben a bizonyos mennyiségű villamos energia hazai eredetű szénből történő előállítására vonatkozó közszolgáltatási kötelezettség képezte a Törvényszék előtt folytatott eljárás tárgyát. Tekintve, hogy a hazai szénből előállított villamos energia drágább, a hazai szén használó vállalatokat kompenzálendő a spanyol állam egy ún. „elsőbbségi lehívási mechanizmus révén” előnyben részesítette hazai erőműveket. A Bizottság arra az álláspontra helyezkedett, hogy bár a fenti szabályozás állami támogatásnak minősül, az uniós jog alapján kimenthető az állam részéről. A Bizottsági határozatot^[60] támadta meg a felperes, amelyet a Törvényszék elutasított a keresetindítási jog hiányára hivatkozva, tekintve, hogy a felperes nem szerepelt a bizottsági határozat címzettjei között, a közvetlen és személyes érintettséget pedig nem tudta bizonyítani.^[61]

IRODALOM

- Mucsi Gábor (2014): Széntüzelésű erőműi pernye keletkezése. In: *Erőműi pernye komplex hasznosítása*. (CriticEl Monográfia sorozat (ed. Mucsi Gábor) Vol. 6.) 44–52.
- Mucsi Gábor – Csöke Barnabás (2014): Cement- és betonipar. In: *Erőműi pernye komplex hasznosítása*. (CriticEl Monográfia sorozat (ed. Mucsi Gábor) Vol. 6.) 105–118.
- Bőhm Judit (2012): Erőműi maradványanyagok jogi megítélése az Európai Unióban. *Műszaki Földtudományi Közlemények*, 83. kötet, 1. szám, 5–12.
- Európai Bizottság: „The Monitoring and Reporting Regulation – General guidance for installations. *MRR Guidance document* no. 1.
- Heidrich, Craig – Feuerborn, Jans Joachim – Weir, Anne (2013): Coal Combustion Products: a Global Perspective. *World of Coal Ash Conference*. Lexington KY, April 22–25. <http://www.flyash.info/2013/171-Heidrich-Plenary-2013.pdf>
- Képviselői Információ Szolgálat: Hulladékéroművek, hulladékégetés. *Infójegyzet* 2016/23. (2016. május 6.) http://www.parlament.hu/documents/10181/595001/Infójegyzet_2016_23_hulladekegetes.pdf/c4ea1502-7026-4a7b-98eb-99bc653ece1a (2019. 08. 05.)

[58] Uo. paras. 9–16, 27, 30.

[59] *T-57/11 Castelnou Energia SL ügy*, a Törvényszék ítélete, 2014. december 3.

[60] Európai Bizottság, C(2010) 4499 sz. bizottsági határozat.

[61] *T-57/11. sz. ügy*, paras. 1–7, 21–23, 228.

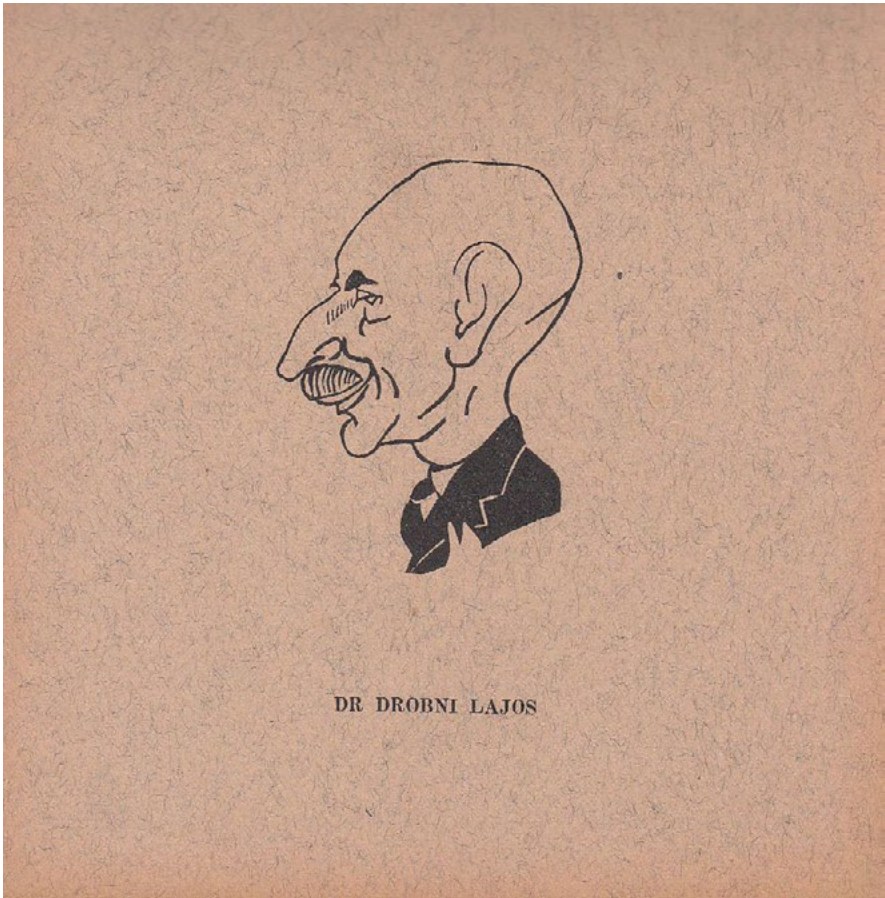
- Wynn, Gerard - Coghe, Paolo (2017): *Europe's Coal-Fired Power Plants: Rough Times Ahead Analysis of the Impact of a New Round of Pollution Controls*. IEEFA. https://ieefa.org/wp-content/uploads/2017/05/Europe-Coal-Fired-Plants_Rough-Times-Ahead_May-2017.pdf
- Carbon Tracker (2017): *Lignite of the living dead*. <https://www.carbontracker.org/reports/lignite-living-dead/> (2018.04.24.)
- Financial Times (2017): *European coal staring into abyss, says climate study*. <https://www.ft.com/content/f32c3caa-daf3-11e7-a039-c64b1c09b482> (2018.04.24.)

UNIÓS JOGFORRÁSOK

- A Bizottság (EU) 2017/126 határozata (2017. január 24.) a 2013/448/EU bizottsági határozatnak az egységes ágazatközi korrekciós tényező 87/2003/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10a. cikkének értelmében való meghatározása tekintetében történő módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg.)
- A Bizottság 2011/278/EU határozata (2011. április 27.) a kibocsátási egységekre vonatkozó harmonizált ingyenes kiosztás uniós szintű átmeneti szabályainak a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 10a. cikke értelmében történő meghatározásáról (C(2011) 2772)
- A Bizottság 2017/1442 végrehajtási határozata (2017. július 31.) a 2010/75/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv szerinti elérhető legjobb technikákkal (BAT) kapcsolatos következtetéseknek a nagy tüzelőberendezések tekintetében történő meghatározásáról. (C(2017) 5225)
- A Bizottság 601/2012/EU rendelete (2012. június 21.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának a 2003/87/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvnek megfelelő nyomon követéséről és jelentéséről.
- A Bizottságnak a hulladékjegyzékről szóló 2000/532/EK határozatnak a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK irányelvvel (HKI) összhangban történő módosításáról szóló 2014/955/EU határozata (2014. december 18.) OJ L 370, 30.12.2014, p. 44–86.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13.) az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról (EGT vonatkozású szöveg). HL L 275, 2003. 10. 25. p. 32.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2008/98/EK irányelve a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről HL L 312, 2008.11.22. pp. 3–30.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2009/29/EK irányelve (2009. április 23.) a 2003/87/EK irányelvnek az üvegházhatású gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének továbbfejlesztése és kiterjesztése tekintetében történő módosításáról (EGT-vonatkozású szöveg). HL L 140, 2009.06.05, pp. 63–87.
- Az Európai Parlament és a Tanács 2010/75/EU irányelve (2010. november 24.) az ipari kibocsátásokról (a környezetszennyezés integrált megelőzése és csökkentése) (EGT-vonatkozású szöveg) HL L 334, 2010.12.17. pp. 17–119.
- Az Európai Unióból származó ipari és bányászati hulladékok gazdasági és környezetvédelmi célú feldolgozása és hasznosítása (saját kezdeményezésű vélemény) 2012/C 24/03
- Európai Bizottság, C(2010) 4499 sz. bizottsági határozat

EUB ÍTÉLETEK

- C-304/94 sz. *Tombesi és mások egyesített ügyek*, a bíróság ítélete, 1997. június 25.
- -304/94 sz. *Tombesi és mások egyesített ügyek*, Jacobs főtanácsnok indítványa, 1996. október 24.
- C-304/15. sz. *Bizottság kontra Egyesült Királyság*, a bíróság ítélete, 2016. szeptember 21.
- C-304/15. sz. *Bizottság kontra Egyesült Királyság*, Bobek főtanácsnok indítványa, 2016. június 2.
- C-460/15. sz. *Schaefer Kalk ügy*, Sharpston főtanácsnok indítványa, 2016. november 10.
- C-58/17. sz. *INEOS Köln GmbH és a Bundesrepublik Deutschland ügy*, a bíróság ítélete, 2018. január 18.
- C-158/15 sz. *az Elekríciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ NV ügy*, Kokott főtanácsnok indítványa, 2016. március 3.
- C-158/15 sz. *az Elekríciteits Produktiemaatschappij Zuid-Nederland EPZ NV ügy*, a bíróság ítélete, 2016. június 9.
- T-57/11 *Castelnou Energia SL ügy*, a Törvényszék ítélete, 2014. december 3.
- C-2/90 sz. *Bizottság k. Belgium ügy*, a bíróság ítélete, 1992. július 9.
- C-235/02 sz. *Saetti et Frediani ügy*, a bíróság ítélete, 2004. január 15.
- C-252/05 *Thames Water Utilities ügy*, a bíróság ítélete, 2007. május 10.
- C-460/15. sz. *Schaefer Kalk ügy*, a bíróság ítélete, 2017. január 19.
- C302/17. sz. *PPC Power ügy*, a bíróság ítélete, 2018. április 12.

Drobni Alajos